

له پال گرژييه كاني له گهل ئيسرائيلدا: ئيران دؤسييهي جينشيني رابهرى بالدا دهكاتوه

19-11-2024

نووسرهكان

موشتاق عهبد موناف طلو

كورتته : به له بهرچاوكرتنى په يوه ندييه نوازه كاني نيوان هردوو حكومته تاران و به غدا، هر گورانكاريه كي گورهى سياسى له ئيران، كاريگه ريبى راسته وخو له سهر گوره پانى سياسى عيراق ده بيت. به پي ماددهى 110 ي دهستورى ئيران، رابهرى بالدا ده سلاتى ره هاى به سهر هه موو جومگه نيوخوي و دهره كيه كاني ده وله تدا هه يه، بويه گورانكارى له وه دا ره نگدانه وهى گورهى له سهر پرؤسه ي سياسى عيراقيش ده بيت.

به له بهرچاوغرتنی په یوه نندیه ناوازه کانی نیوان هردوو حکومتی تاران و به غدا، هر گورانکاریه کی گوره ی سیاسی له ئیران، کاریگری راسته وخو له سهر گوره پانی سیاسی عیراق ده بیټ. به پنی ماده ی 110 ی ده ستوری ئیران، رابهری بالآ ده سلهاتی ره های به سهر هه موو جومگه نیوخیوی و دهره کییه کانی ده ولته تدا هه یه، بویه گورانکاری له وه دا رهنگدانه وه ی گوره ی له سهر پرؤسه ی سیاسی عیراقیش ده بیټ.

له سایه ی گرزیبه کان له گهل ئیسرا ئیلدا، قسه و باسه کان سه بارت به جینشیننی چاوه پروانکراوی رابهری بالآ ئیران زیاتر بوون و نه وه ی له م هه لومهرجه شدا گرنگیدانی به ئم بابه ته زیاتر کردوو، نه وه یه که خودی رابهری بالآ ئیران قسه ی له سهری کردوو.

وتاره که ی خامنه یی له دیداره کهیدا له گهل نهنجومه نی شماره زایانی سهرکردایه تی

عه لی خامنه یی، رابهری بالآ ئیران له وتاریکدا له 7 ی ئم **مانگهدا** له کو بوونه وه ی له گهل نه ندامانی نهنجومه نی شماره زایانی سهرکردایه تی، پیداکری له سهر رولی سهره کیی نهنجومه نه که له دانانی رابهردا کرد و، نه وه ی به ئه رکیکی "زور هه ستیار" ناوبرد که ده شیټ چاره نووسی ته وای سیستمه که دیاری بکات. نایه تیکی سوره تی (نال عمران) یشی هینایه وه که ده لیټ: "افین مات او قتل انقلابیم علی أعقابکم"، وه ک ناماژه یه ک بو شه ری ئوحد و جه خنکردن له گرنگی خوراگری و پابه ندبوون به ریگی راست ته نانه ت له کاتی نه مانی سهرکرده یه کی شدا. کوتیشی که نهنجومه نی شماره زایان بهرپرسیاریه کی گوره ی له نه ستودایه و ده بیټ به وردی و گرنگیه کی زوره وه له کاتی نه مانی سهرکرده به کرده یی، ده سته جی سهرکرده یه کی نوئ هه لبریزیت. ناماژه ی به وه ش کرد که به پنی مهرجه ده ستوریبه کان، پیوسته رابهر باوه ریکی پته وی به ریگی شوړش هه بیټ و ناماده یی به رده و امیدان وهه نگانوان به ره و پیشه وه ی هه بیټ.

کاردانه وه کان به رامبر به قسه کانی رابهری ئیران

له و په یوه نندیه دا، وتارخوینی به ناوبانگی ئیرانی **به دهری کاشانی**، روژیک دوی وتاره که، نه و لیدوانانه ی خامنه یی به بن وینه وه سف کرد و ناماژه ی به گرنگی هینانه وه ی نایه ته که ی قورانی کرد که په یوه ست بووه به مردن یان کوشتنی پیغه مبه ری ئیسلام و نه وه ی خسته روو که په یامه کانی نه و وتاره پیوستیان به تیرامانی قوول هه یه، به نایه تی له کاتیکدا که بنیامین نتانیا هو سهرؤکو هیرانی ئیسرا ئیل هه ره شه ی به رده وام ده کات. کاشانی ناماژه ی به وه ش کرد که رابهری ولاته که ی جه ختی له وه کردوو نهنجومه نی شماره زایان ده سته جی جیگره وه که ی ده ستنیشان بکه ن.

روژی دواتر، له چاوپیکه وتنیکی دریزخابه ندا له گهل مالپه ری "دیدبان ئیران" که دوو کاتزیر و 24 خوله کی خایاند و له یوتیوب بلاو کراوه ته وه، عه باس **بالیزدار**، نه ندامی لیژنه ی لیپرسینه وه و پشکنینی خولی هه وته می په رله مانی ئیران، که بو لیکو لینه وه له فایله کانی گنده لی له ده سه لاتی دادوه ری پیک هینراوه، ورده کاری شو که هینره ی له گنده لی له ده سه لاتی دادوه ری ئاشکرا کرد و گوتی، لیکو لینه وه کانین، تیوه گلانی 52 بهرپرسی له دؤسیه گه وره کانی گنده لیدا دهرخستوه که که سانی وه ک مه حمود شاهرودی و مه مه د یزدی، هه ردوو سهرؤکی پیشووی ده سه لاتی دادوه ری ئیران و، که سه دیاره کانی دیکه ی وه ک نیمامی کاشانی-یان تیدایه. بالیزدار زیاتر باسی دؤسیه کانی گنده لی نه و بهرپرسه کاریگرانه ی ئیرانی کردوو که مردوون و له ژباندانه ماون. له هه مان کاتیشدا جه ختی له وه کرده وه که نه گهر موجه با خامنه یی بیټه رابهر، تاکه که سیک ده بیټ که توانای راگرتنی گنده لی و لیپرسینه وه ی له گنده لکاران ده بیټ.

له راستیدا نه م فایلانه بو خه لکی ئیران تازه نین به لکو دادگایی نه کردنی نه و که سانه ی تیوه گلان یان ناویان هاتوه، په کیکه له هوکاره کانی توره یی شه قام. به لام رهنکه باسکردنه وه یان له لایه ن بالیزداره وه زیاتر بو هیورکردنه وه ی خه لک و کردنه وه ی دهرگای باسی به ربزیرکردنی موجه با خامنه یی بیټ بو رابهرایه تی وه ک تاکه رزگارکه ریک له و دؤخه خراپه.

بالیزدار ناماژه ی به وه ش کردوو، که موجه با خامنه یی له م دواپانه دا وتنه وه ی وانه ی ناینی له نه پللیکه یشنی مه جازی راگرتوه؛ نه وه ش وه ک هه نگوویک سهر ده کریټ که نامانجه که ی ناماده کاری بیټ بو وه رگرتنی پؤستی رابهر.

دوو روژ دوی لیدوانه کانی بالیزدار، مه هدی نه سیری، نوینره ی پیشووی عه لی خامنه یی رابهری بالآ ئیران، که ئیستا بووه به نه یاریکی رژیم، له و باره یه وه له روژنامه ی که یهان باسی شتی گرنگی پشتی په رده ی کرد. نه سیری گوتی: له دوا دانیشتنه کانی خولی پیشووی نهنجومه نی شماره زایانی سهرکردایه تیدا، به شیک له نه ندامانی نهنجومه ن پشنگیریان له وه کردوو که موجه با خامنه یی شوینی رابهری بالآ بگریته وه، به لام دژایه تی توندی ئیبراهیم ره ئیسی، جیگری نه وکاته ی سهرؤکی نهنجومه نی شماره زایان و سهرؤکو ماری پیشووی ئیران، هه روه ها نه حمده خاته می، نیمام جومعه ی کاتی تاران، گرزیبه کی گوره ی دروست کرد و له نه نجامی نه وه شدا دانیشتنه که په کی خرا.

هەرچەند سەرچاوەیەکی دیکە باسی ئەمەی نەکردوو بەلام نەسیری ئاماژە بەوە داوە کە داوی ئەو رووداوانە، ئەنجومەنێکی نوێی شارەزایان بە پشتیوانیی ئەنجومەنی پارێزەرانی دەستوور پیکهینزا، ئەوەش بە هەنگاوێک دەزانیت بە ئاراستەیی پشتگیرکردن لە پرۆژە جێنشینیی موجتەبا خامنەیی.

حسین شەفیعی کاشانی لە وتاری نوێژی هەینی رابردوودا لە شاری ساری، ئاماژە بەوە دا کە خامنەیی داوای لە ئەنجومەنی شارەزایان کردوو بێر لە دانانی رابەری داھاتوو بکەنەو؛ بەلام ئەبولحەسەن مەھدەوی، لە وتاری هەینیدا لە شاری ئیسفەهان، لە گەرنگی وتارەکی خامنەیی کەمکردوو و باسی لەوە کرد کە تازە نییە، بەلام ئەوەشی ئاشکرا کرد کە لیژنەیک لە ئەنجومەنی شارەزایان بە نھێنی سێ کەسیان وەکوو کاندید بۆ رابەری داھاتووی ئێران دەستیشان کردوو کە لە داھاتوودا لەلایەن ئەندامانی ئەنجومەنەو دەنگیان لە سەر دەدریت.

وتارەکی حەیدەری کاشانی ژاوەژاویکی بەفراروانی لە ئێران و لە سوئیشیالمیدیدا دروست کرد و، مەحمود رەجەبی، ئەندامی ئەنجومەنی شارەزایان، قەسەکانی کاشانی رەت کردوو و وتەکانی رابەری بەلای وڵاتەکەیشی بە شتێکی ئاسایی لە قەلم دا، بەلام ئاماژە بەوەش کرد کە ماوەیک لە مەو بەر، کۆبوونەووەیکە نھێنی لە ئەنجومەنی شارەزایان کراو.

بەپێی هەندیک زانیاری دزەپیکراو، ئەو دانیشتنە لە 26ی ئەیلوولی 2024 بەرپۆهچوو، هەریەک لە موجتەبا خامنەیی و محەمەد مەھدی میرباقری و عەلیپەزا ئەعزافی بۆ پۆستی رابەر کاندید کراون، هەرچەند کە هیشتا هێچ زانیارییەکی پشتراستکراوە نییە بەلام دەتوانین بێژین میرباقری بە یەکیک لە توندەرەوترین پیاوانی ئایینی ئێران دادەنریت و هەر کاتیک باسی ناوەکە بکەیت، مەبەست زیادکردنی جانشی رەجەبەزانیەتی بۆ بردنەو. سەبارەت بە ئەعزافی، هێچ پەڕۆھەندییەکی بە سوپای پاسدارانەو نییە و، زیاتر بە شارەزایی لە بەرپۆھەردنی ناوەندەکانی خۆیندنی ئایینی ناسراوە بە بێ ئەوەی هێچ پێگەیکە گەرنگی سیاسی هەبووبێت.

چارەنووسی کاندیدەکانی پێشووی رابەرایی

هەموو ئەوانە لەم سالیانە داویدا ناویان وەک کاندید بۆ پۆستی رابەر لە ناوان بوو یان لە ژاندا نەماون یان لە گۆرەپانی سیاسی دوور خراونەتەو. هاشمی رەفسەنجانی لە سالی 2017 و، مەحمودی شاھرودی لە سالی 2018 و، محەمەد تەقی مەسباح-یەزدی لە سالی 2021 کۆچی داویان کردوو.

حەسەن خومەینی، ئەوەی رابەری شۆرش، سەرەپای ئەوەی سالیانێکی زۆر لە حەوزە قەوم وائەبێژی خۆیندنی دەرەکی بوو، بەلام شایستەییەیکە بۆ ئیجتیھاد پەسەند نەکرا، هەر ئەمەش بوو هۆی رێگری لە بەشداریکردنی لە هەلبژاردنەکانی ئەنجومەنی شارەزایاندا. سادقی لاریجانی سەرۆکی پێشووی دەسەلاتی دادی ئێران، بەھۆی تۆمەتبارکردنی کچەیکە بە سیخوورکردن بۆ بەریتانیا و دۆسیە گەندەلی پەڕۆھەست بە یەکیک لە براکانی، هەرەھا دەستگیرکردنی عەلی ئەکبەر تەبەری کە لێی نزیک بوو و بەرپۆھەری چالاکییە ئابوورییەکانی بوو، رووبەرەووی رەخنەیکە زۆر بوو تەو. ئەو قەیرانەش کاتیک زیاتر پەڕە سەند کە مافی خۆکاندیدکردن بۆ هەلبژاردنی سەرۆکایەتی کۆمار بە عەلی لاریجانیی برای نەدرا کە لەھەمانکاتدا سەرۆکی پێشووی پەرلەمانیش بوو. ئەمەش وای کرد سادقی لاریجانی وەک نەرەزایەتییک نامە دەستلەکارکێشانەوێ خۆی لە ئەنجومەنی پارێزەرانی دەستوور پێشکێش بکات و بە یەکجاری لە گۆرەپانی سیاسی دوورخرایەو، هەرچەند وەک رابوێژگری رابەر و سەرۆکی دەستە دیاریکردنی بەرژەووەندییەکانی نیزام مایەو.

ئەحمەد جەننەتی سەرۆکی پێشووی ئەنجومەنی شارەزایان، بەھۆی ئەوەی بەسالیچوو و تەمەنی 97 سالە، لە هەلبژاردنی ئەم خۆولەدا خۆی کاندید نەکرد. چاوەپوان دەکرا ئیبراھیم رەئیس سەرۆککۆماری پێشووی ئێران بەو پێیە جیگری یەکەم بوو شوێنی بگرتەو، بەلام رووداوی کەوتنە خوارەوێ فرۆکەیکە دوو رۆژ پێش هەلبژاردنی سەرۆکی ئەنجومەنەکە ھاوکێشەیکە گۆری. چەند مانگ بەر لەو رووداوەش، وەحید حەقانیان، یاریدەدەری پێشووی جیجەجیکار لە نووسینگە رابەری بەلای، مشومرێکی زۆری نایەو کە باسی پرسیارکردنی رەئیسیی لەبارە جانشی جیگرتنەوێ رابەری بەلای کردبوو.

لەھەمانکاتدا ئەحمەد خاتەمی کە وەک ئەندامی دەستە سەرۆکایەتی ئەنجومەنی شارەزایان هەلنەبژیردراوە و پێگە سیاسیەیکەیشی لە چاوە جارانی کەمی کرد، چانسێکی زۆری بۆ کێپکێی پۆستی رابەر نییە.

لەلایەکی دیکەو حەسەن رۆحانی، سەرۆککۆماری پێشووتری ئێران، کە ھاوکات ئەندامی ئەنجومەنی شارەزایان بوو، هەولێ وەرگرنتی پۆستی رابەری داھاتووی دەدا، بەلام کاندیدبوونەیکە بۆ خۆولی نوێ رەتکرایەو و، بەوەش، بە شێوہیکە بە کردەیی لە دیمەنە سیاسیەیکە دوورکەوتەووە و چانسەکانی کەمیان کرد.

له يهكهم دانېشتنی ټنجومه نې څاره زایاندا كه شهش مانگ له مهوبهر به پړوه چوو، عهلی حوسینې ټه شكووری، نوپنه ری پارېزگای گیلان وتاریکی پېشكه شیکرد كه تیايدا گوتی ټه رکی حاکمی ټیستایه جینشینیک بو خوی دیاری بکات، هه چهنده ده ستور پېچه وانهی ټه مهیه.

پېشنیارکردنی ناوی موجتهبا خامنهیی

له گهل گه پانه وهی دؤنالذ تره مپ بو کوشکی سپی له چهند رۆزی رابردوودا، كه رهنکه دهره تی له بارتر بو ټیسرائیل بره خسیئیت و مه ترسی بو سهر ژپانی عهلی خامنهیی رابه ری بالای ټیران زیاتر بکات، له وانیه ټیران له م هه لومهرجه ی ټیستادا دهره تیك بو ریگا خوشکردن بو گواستنه وهی سهر کردایه تی بو کورپی رابه ری ټیستا بدؤزینته وه. به تاپبه تی كه پؤستی رابه ری بالآ به پینگه یه کی ټایینی ته قلیدی نازاندريت، وهک مه رجه عه کانی دیکه ی شيعه كه به زوری به میرات له باوکه وه بو کور ناگوازرینته وه. به لکو ټه م پؤسته وهک ویلايه تیکی سیاسي- ټایینی سهر ده کریت كه نوپنه رابه تی دریزکردنه وهی ټیمامی بی هه لده کات، كه گواستنه وهی له ریگه ی ره چه له کوه له باوکه وه بو کور شتتیکي ټاسایي بووه.

له و چوارچپوه یه دا، يه کهم جاره ناوی موجتهبا خامنهیی له م ټاسته دا بلاوده بیته وه و، رهنکه ټه مه ش بو تاقیکردنه وهی کاردانه وهی شه قامی ټیرانی بیت.

موجتهبا خامنهیی (له دایکبوی 1969)، کورپی دووه می رابه ری بالای ټیرانه (براکانی مسته فا 1965، مه سعوود 1974، مه یسه م 1978، و خوشکه کانی بوشرا 1980، هؤدا 1981) زاوای حه داد عادل سه رۆکی پېشووی په رله مانی ټیرانه و له سالی 1997 هوه رۆلئیکي گرنگی له به رپوه بردنی نووسینگه ی باوکیدا هه بووه.